

ရခိုင်ပြည်နယ်အတွက် ဘာသာစကား လမ်းညွှန်ချက်

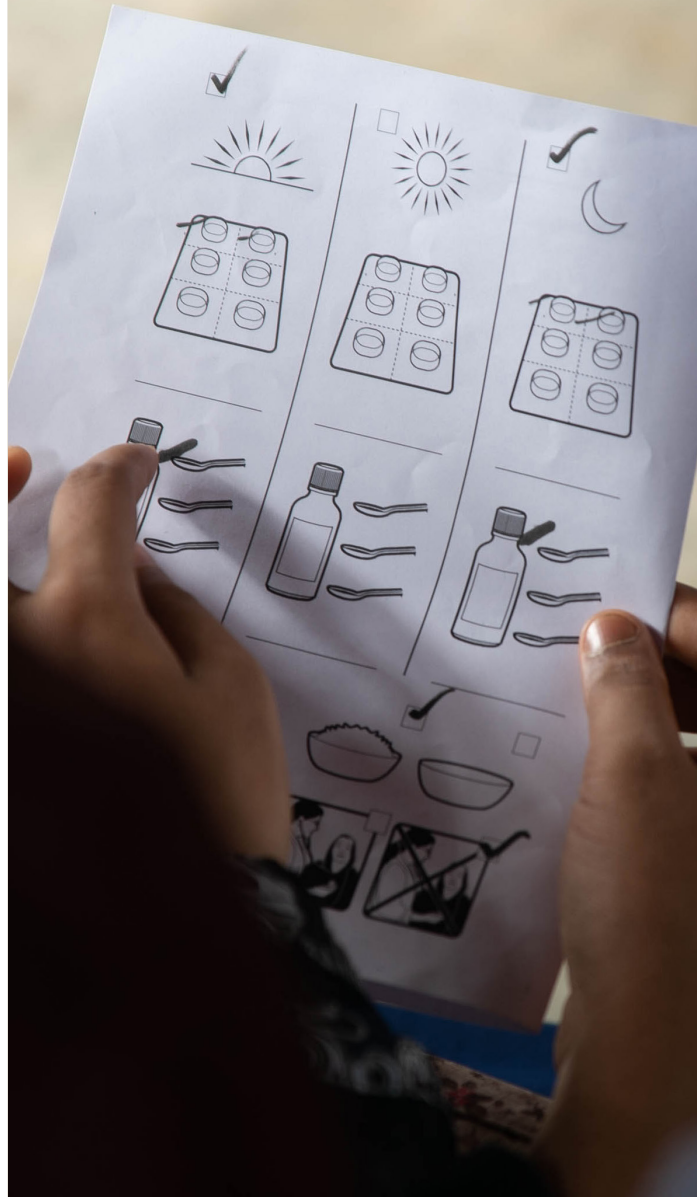

ကျန်းမာရေး

ဤ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွက် ဘာသာစကားလမ်းညွှန်ချက်များသည် ကျန်းမာရေးစီမံကိန်းတွင် အလုပ်လုပ်နေကြသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဆိုင်ရာ စီမံကိန်း မန်နေဂျာများ၊ ကွင်းဆင်း လုပ်သားများ၊ ဘာသာပြန်များ အတွက် ယဉ်ကျေးမှုနှောက်ခံ နှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ သိမှတ်ဖွယ်ရာများကို ပြဋ္ဌာန်းပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤလမ်းညွှန်ချက်များသည် TWB မှ ကြီးမှူးပြုစုခဲ့သော ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်း ၂၀၀ ကျော် ပါဝင်သည့် မြန်မာဘာသာစကားစာရင်းနှင့်အတူ ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤလမ်းညွှန်ချက်များကို ဘာသာစကား လေးမျိုးဖြင့် မှီဘိုင်းဖုန်း ပရိုဂရမ် သုံးပြီး အရေးအသားနှင့် အသံဖွဲ့ဖြင့် အွန်လိုင်းနှင့် အော့ဖ်လိုင်းတွင် ရယူအသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

glossaries.translatorswb.org/myanmar/

ဤအသုံးအနှုန်းများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်၊ အုပ်စုလိုက် ဆွေးနွေးချက်များနှင့် စားပွဲတင်သုသေတနာများဖြင့်ဖြည့်စွက်ကာ ကျွန်ုပ်တို့မှ ပြုစုပြီး အတည်ပြု ခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ လိုအပ်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်ရန်အတွက် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ နှင့် အကိုးအကားများ အကြောင်း ခြုံငုံဆွေးနွေးရန်
myanmar@translatorswithoutborders.org ကို ဆက်သွယ်နိုင်ပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာတို့၏ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ နားလည်မှုများသည် အာယုဇေ ကဲ့သို့သော ရှေးဟောင်းအိန္ဒိယရိုးရာများ ၊ ဂျင်း (နတ်) များ (jinns) နှင့် နာဇာ (nazar) ကဲ့သို့သော အစ္စလာမ် ဘာသာရေးအယူအဆများ၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု နှင့် အနောက်တိုင်းဆေးအသုံးအနုန်းများနှင့် ပေါင်းစပ်နေသည်။ ဖျားနာမှု မည်သို့ဖြစ်ပုံ နှင့် အဘယ်ကြောင့် ဖြစ်ရခြင်းတို့အပေါ် ယဉ်ကျေးမှုပိုင်းတွင်ကြွယ်ဝသည့် ယင်းသို့သော ယုံကြည်မှုများကို နားလည်ခြင်းက အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကျန်းမာရေးပိုင်းဆိုင်ရာစွက်ဖက်မှုများ ပြုလုပ်သောအခါ လွန်စွာမှ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ ဆေးဖက်ဆိုင်ရာ ဖော်ပြချက်များပြုလုပ်ချိန်တွင် ရိုဟင်ဂျာလူ့အဖွဲ့အစည်းမှ အသုံးပြုသောဘာသာစကားသည် ယင်းလွမ်းမိုးမှုအမျိုးမျိုးကို ရောင်ပြန်ဟပ်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ် အလယ်ပိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အပြန်အလှန် ပြောဆိုဆက်သွယ်မှုများသည် ရခိုင်လူမျိုးစကားပြန် နှင့် ကွင်းဆင်းလုပ်သားများမှတစ်ဆင့် စီးဆင်းလျက်ရှိသည်။ ယင်းအခြေအနေတွင် အစီအစဉ်မှဝန်ထမ်းအတွက် ရခိုင်ဘာသာနှင့် ရိုဟင်ဂျာ ဘာသာ အခေါ်အဝေါ်တို့ကို နားယဉ်၍ နားလည်နေရန်မှာ အရေးကြီးလှပေသည်။ မြန်မာဘာသာသည် ရိုးသုံးဘာသာစကား ဖြစ်သည့်အတွက် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ အသုံးပြုသည့်ဘာသာစကား ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ၎င်းက ရခိုင်ဘာသာနှင့် ရိုဟင်ဂျာဘာသာ နှစ်မျိုးလုံးအပေါ် လွမ်းမိုးမှုများရှိသည်။ အခေါ်အဝေါ်သစ်များတွေ့ ရှိပြီဆိုပါက မြန်မာအခေါ်အဝေါ် ဖြစ်ဖို့သာများပြီး နောက်တွင် ဖော်ပြထားသော ဘာသာစကား နှစ်မျိုးလုံးမှ လုံးလုံးလျားလျား မွေးစားပါသည်။ အာဟာရဟူသော ဝေါဟာရသည် ရခိုင်ဘာသာနှင့် ရိုဟင်ဂျာဘာသာ နှစ်မျိုးလုံးတွင် အဟာရ (ahara) ဟုသုံးပြီး မြန်မာဘာသာမှ မွေးစားထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာ ကာကွယ်ဆေးဟူသော ဝေါဟာရလည်း ရခိုင်ဘာသာနှင့် ရိုဟင်ဂျာဘာသာ နှစ်မျိုးလုံးတွင် ကာကွေဆီး (kaa-kway-see) ဟုသုံးပြီး မြန်မာဘာသာမှ မွေးစားထားကာ အသံထွက် အနည်းငယ်ကွဲလွဲပါသည်။ ဤလမ်းညွှန်ချက်သည် ရိုဟင်ဂျာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ ဆေးဖက်ဆိုင်ရာအယူအဆအပေါ် ရည်စူး၍ ရေးသားထားပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအကြား ပညာတတ်မြောက်နှုန်း နည်းပါးပြီး မြန်မာဘာသာ စကားကို ဒုတိယဘာသာစကားအနေဖြင့်သာ ဗဟုသုတရှိသည်ကို ထည့်တွက်ပါ။

ဒါက ဘယ်ဘာသာစကားနဲ့လဲ။

လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု၊ လူမှုရေး ဆိုရှယ်မီဒီယာ နှင့် ပြည်တွင်းလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပွင့်ထွက်လာမှုများကြောင့် ရိုဟင်ဂျာဘာသာစကားက အဆက်မပြတ် ပြောင်းလဲတိုးတက်လာနေပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာစကားပြောသူများသည် ကယ်ဆယ်ရေး စခန်းများတွင်း ၎င်းတို့လေ့လာသိရှိလာသော သဘောတရားအသစ်များအတွက် အင်္ဂလိပ်စကားနှင့် မြန်မာစကားကို မွေးစားလာကြ ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာများက လူနာတင်ယာဉ်ကို လူနာဂါရီ (luna gari) သို့မဟုတ်အန်းဘူးလန့် (embulens) ဟုပြောလေ့ရှိကြသည်။ လူနာ (Luna) ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ မြန်မာလို “လူနာ” ဖြစ်ပြီး ဂါရီ (gari) ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ ရိုဟင်ဂျာလို “ကား” ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာနောက်တစ်ခုအနေဖြင့် အင်္ဂလိပ်စကားမှ ရိုဟင်ဂျာ စကားပြောသူများ ဌားယူပြောသော ကင်နီ (kinni) ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ “ကျောက်ကပ်” ဖြစ်ပါသည်။

ကျသို့သောစကားလုံးများက ရိုဟင်ဂျာစကားတွင် နိုင်ငံခြားဘာသာစကားများ၏ လွမ်းမိုးမှုများရှိနေသည်ကို ပြသနေသော်လည်း ၎င်းတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်းရှိ လူတိုင်းလူတိုင်းက အသုံးပြုမည်မဟုတ်နိုင်ပါ။ ပညာရေး နှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ပိုမိုရရှိသူများအနေဖြင့် ယင်းစကားရပ်များနှင့် အသားကျနေနိုင်ပါသော်လည်း လူအများစု၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ နှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများမှာ ရိုဟင်ဂျာ စကားရပ်များကိုသာ နားလည်ကြပါသည်။

ကျန်းမာရေးတွင် ဝိညာဉ်(ပရလောက)ပိုင်းဆိုင်ရာ

ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့် ဆေးဖက်ဆိုင်ရာအလေ့အထများက ရိုဟင်ဂျာလူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေကြသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ဆရာဝန်များ နှင့် ရိုးရာအနာပျောက်ဆရာများအပါအဝင် လူအဖွဲ့အစည်းက ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာဖော်ပြချက် အရောအနှောတစ်ခုကို အသုံးပြုကြသည်။

နတ် (jinns) ဆိုသည့် အယူအဆမှာ အစ္စလာမ် ရိုးရာပုံပြင် တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သည်။ ယင်းတို့က နတ်ဆိုး ဖြစ်နိုင်သလို နတ်ကောင်း လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ယင်းနတ်များက လူတို့၏ ကျန်းမာရေး နှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေအပေါ် သက်ရောက်နိုင်သည်ဟု ရိုဟင်ဂျာများက ယုံကြည်ကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာစကားအရ တစ်ပိုင်းသေခြင်းကို ဘာတာရီ မာဂျီး (batashe maijje) ဟု ဘာသာပြန်ပြီး ယင်းက “လေတိုက်ခြင်းခံရသည်” ဟု တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အမျိုးသမီးသားဖွားဆိုင်ရာ အခြေအနေ တော်တော်များများကိုလည်း ဂျင်(နတ်) ဖြင့် ရှင်းပြထားပါသည်။ မေတ္တာသွေးဆင်းများသော သို့မဟုတ် မကြာခင်ကမူ ကလေးမွေးဖွားပြီးသော အမျိုးသမီးများ အိမ်မှထွက်သောအခါ နတ် ဆိုးများထံမှ ကာကွယ်ရန်အတွက် သံဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောအရာတစ်ခုခု (သံချောင်းတစ်ချောင်းကဲ့သို့) သို့မဟုတ် မီး (ဖယောင်းတိုင် သို့မဟုတ် မီးအိမ်များ) ကို အဆောင်အဖြစ်ကိုင်ဆောင်ရန် တိုက်တွန်းထားပါသည်။ ယင်း ဂျင် (နတ်) များကို ဟန့်တားရန် ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းတွင်း အိမ်နံနံ နှင့် ရှမ်းများ၏ အစောင့်အရှောက်ကို ရှာဖွေတတ်ကြပြီး ကုသသောအခါ၌ ရေကောင်းရေမြတ်၊ မကောင်းဆိုးဝါးနှင့်ထုတ်ခြင်း၊ ဆုတောင်းခြင်းနှင့် ဆေးဖက်ဝင်အပင်များဖြင့်ကုထုံးများ ပါဝင်တတ်ပါသည်။

လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း နှစ်ခုအကြား ယဉ်ကျေးမှုမတူညီခြင်းကြောင့် ယင်း ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလေ့အထများ နှင့် အသုံးအနှုန်းများက ရခိုင်စကားပြောသော ဘာသာပြန်များ နှင့် သူနာပြုများအတွက် နားလည်ရန်ခက်ခဲပါသည်။ ရခိုင်အသိုင်းဝိုင်းမှာလည်း ဝိညာဉ်လောကနှင့် ဆက်သွယ်ပြီးလုပ်ရသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အလေ့အထ(အများအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ) ရှိသော်လည်း၊ ၎င်းတို့ကျင့်သုံးသော အရာများက အစ္စလာမ် သဘောသဘာဝရှိသော ရိုဟင်ဂျာ အယူအဆများနှင့် မတူညီပါ။ အာရပ်စ် နှင့် အရိဒူ စကားလုံးများဖြစ်သော ဂျင် နှင့် နိုဇော (“တစ္ဆေမျက်လုံး”) စသော စကားလုံးများကို ရခိုင်ဘာသာဖြင့် အလွယ်တကူ ဘာသာပြန်ထားခြင်းမရှိပါ။

ကျန်းမာရေး၊ အသက် နှင့် အချိန်

ကလေးဘဝဆိုသည်မှာ ယောက်ျားလေးနှင့် မိန်းကလေးများ အားလုံးအတွက် လွတ်လပ်စွာ ကစားသည့်အချိန် ဖြစ်သော်လည်း ကလေးဘဝ၌ ယောက်ျား မိန်းမ စတင်ခွဲခြားမှုကို အချို့ သော ဘာသာရေးကျမ်းစာတမ်း နှင့် ဘဝမှတ်တိုင်များ၌ သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာစကားတွင် “ကြီးကောင်ဝင်ချိန်” သို့မဟုတ် “အပျိုဖော်ဝင်ချိန်”အတွက် တိတိကျကျ ဖွင့်ဆိုထားသော စကားရပ်မျိုးမရှိပါ။ “အပျိုဖော်မဝင်ခင် မိန်းကလေးများ”ကို ဟိုရင်မ် ဘာလော့ခ် (horim balok) ဟုသုံးပြီး “လူပျိုဖော်မဝင်ခင် ယောက်ျားလေးများ”ကို ဖာသာ ဟိုအီရှ် ရှာ (fata hoish'sha) ဟု သုံးပါသည်။ ဂျူဝမ် (ju-wan) ဆိုသော စကားလုံး၏အဓိပ္ပာယ်က “လူငယ်” သို့မဟုတ် “ငယ်ရွယ်သူ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပြီး ကြီးကောင်ဝင်သည့် ရုပ်လက္ခဏာပြုပြီးနောက် လိင်နှစ်ခုစလုံးအတွက် အသုံးပြုပါသည်။ ခွဲခြားထားသည့် အသိုင်းအဝိုင်းတွင် အပျိုဖော်ဝင်ပြီး မိန်းကလေး များ၏ဘဝကို ထင်ဟပ်စေသည့် ပိုမိုသရုပ်ပေါ်စေသောစကားလုံးများ ရှိပါသည်။ ဥပမာ - ဂေါ့ဂျီလီ (gor goille) ၏အဓိပ္ပာယ်က “အိမ်ထဲဝင်လာသော လူတစ်ယောက်” လို့ဆိုလိုပြီးမာတာ ဟော ဒီရ် (mathar hor diye) ၏အဓိပ္ပာယ်က “ဆံပင် ဖုံးထားသော အမျိုးသမီးတစ်ယောက်” ဟု ဆိုလိုပါသည်။

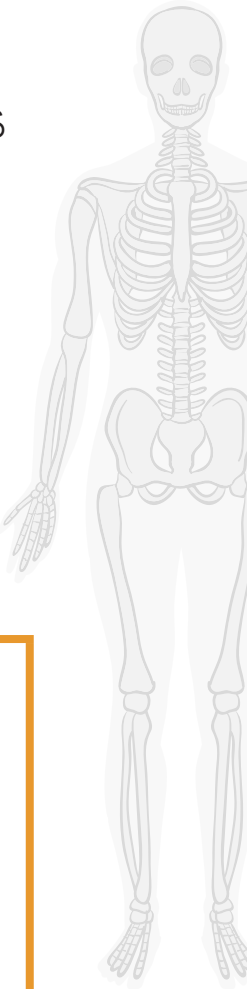
အလားတူပင်၊ ရိုဟင်ဂျာတွင် “လူကြီး” အတွက် သီးခြားစကားလုံးမရှိပါ။ ၎င်းတို့ပြောလေ့ရှိသည်မှာ ဘီဒါ (beda) သို့မဟုတ် ဘီဒီ (bedi) ဖြစ်၍ “ယောက်ျား” သို့မဟုတ် “မိန်းမ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ အသက် ၃၀ နှင့် ၅၀ ကြား ရှိသူတစ်ဦးဦးကို အက်ဘွိုင်းရှာ (adboisha) ဟု ရည်ညွှန်းပြီး “ဘဝ၏တဝက်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။ လူအဖွဲ့အစည်းတွင်း လူမှုရေးအတွက် ရပ်တည်လှုပ်ရှားသူများနှင့် အသက်ကြီးဟန်ရှိသူများကို မူရော့ဘီ (murobbi) ဟု ခေါ်ဆိုကြပြီး “လူကြီး” ဟုအကြမ်းဖျင်း ဘာသာပြန်နိုင်ပါသည်။

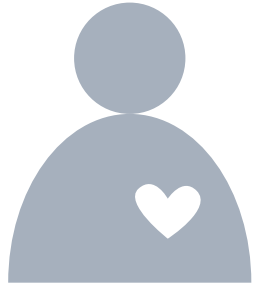
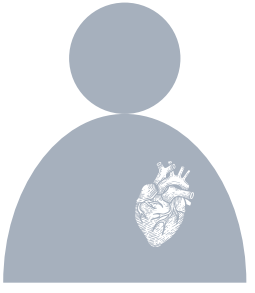
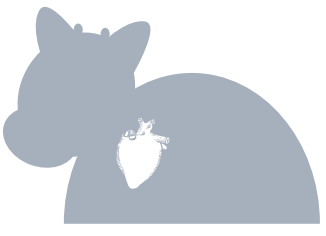

ခန္ဓာဗေဒ အခြေခံ အကြောင်းများ နားလည်ခြင်း

ခန္ဓာဗေဒအကြောင်းကို ဆွေးနွေးသောအခါ အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ကျန်းမာရေးအသိပညာ နည်းပါးမှုသည် အထူးသိသာထင်ရှားပါသည်။ ကျန်းမာရေးဌာနတွင် သူတို့၏ ရင်ဘက်ကို အပေါ်ပင့် တစ်ချက် အောက်ပင့်တစ်ချက် လှုပ်၍ ပြောလေ့ရှိသော အာဟိုင်လာ ဒူဖ်ဒူဖာ (aar hoilla dufdufar) ဟုပြောဆိုသံကို ကြားရနိုင်ပါသည်။ သိသာသည့် ယူဆချက်တစ်ခုမှာ ၎င်းတို့က ရင်ဘတ်အောင့်သည်ဟု ပြောနေခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့ပင်သော်လည်း တိုက်ရိုက် ဘာသာပြန်ဆိုချိန်တွင် ယင်းစာသားက “ကျွန်ုပ်၏အသည်း အခန့်မြန်နေတယ်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။ လူတစ်ဦး၏ အသည်းသည် သူ့ သို့မဟုတ် သူမ၏ ရင်ဘတ်နှင့် နီးနီးကပ်ကပ်တည်ရှိနေသည်ဆိုသည့် အတွေးအခေါ်မှာ ရိုဟင်ဂျာလူထုအတွင်း နားလည်မှုလွဲလေ့ရှိသော အရာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

“နလုံး” ဟူသော အယူအဆအပေါ် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ ဆက်စပ်ပြောဆိုသော စကားလုံး အများအပြားက ရိုဟင်ဂျာလူထုအတွင်း ခန္ဓာဗေဒဆိုင်ရာ အယူအဆလွဲမှားမှုများကို ဆက်လက်ဖော်ပြနေပါသည်။ “ခံစားနေသော နလုံးသား” ဒေးလ် (dil) (အရ်ဒူ ဘာသာမှ မွေးစားထားသည်) ဆိုသည်မှာ စိတ်ခံစားမှုပြည့်နေသည့် အခြေအနေကို ဖော်ပြပါသည်။ “စိတ်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည့်မော် (နံ) (mon) ဆိုသည့်စကားလုံးကိုလည်း ၎င်းတို့က အသုံးပြုကြသည်။ လူတစ်ဦး၏ ရင်ဘတ်တွင်းရှိသော ကိုယ်တွင်းအင်္ဂါကို ဟိုင်လာ (hoilla) (ယင်းက တိုက်ရိုက် ဘာသာပြန်ပါက “အသည်း” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်ကို အမှတ်ရပါ) ဟု ခေါ်ပါသည်။ သို့ပင်သော်လည်း တိရိစ္ဆာန် တစ်ကောင်၏ နလုံးကို ဖော်ပြရာတွင် - နွားတစ်ကောင်ကို ယာဇ်ပူဇော်ပြီးနောက် ဆိုပါစို့ - ၎င်းတို့က အမ်ဂူအာဒ (amgurda) ဆိုသည့် စကားလုံးကို အသုံးပြုပြီး ယင်းက “သရက်သီး-ကျောက်ကပ်” ဟု အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နလုံး၏ပုံသဏ္ဍာန်က သရက်သီးပုံနှင့် တူသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

		
Dil	Hoilla	Amgurda

ဤထုတ်ပြန်ကြေညာချက်ကို ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ယူကေအစိုးရ၏ UK aid မှ ငွေကြေး ထောက်ပံ့ထားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် အမြင်များသည် ဆွစ်ဇာလန်ပြည်ထောင်စု၏ တရားဝင်အမြင်များကို သော်လည်းကောင်း၊ ယူကေအစိုးရ၏ တရားဝင်မူဝါဒများကိုသော်လည်းကောင်း မည်သည့်နည်းနှင့်မဆို ထင်ဟပ်နေခြင်း မရှိပါ။ ယူကေအစိုးရနှင့် ဆွစ်ဇာလန်ပြည်ထောင်စုသည် ဤအစီအရင်ခံစာတွင်ပါဝင်သော အချက်အလက်များအား အသုံးပြုခြင်း တစ်စုံတစ်ရာအတွက် တာဝန်မရှိပါ။

